

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN GİRİŞİMCİLİK DÜZEYLERİ İLE BAZI İLİŐKİLİ FAKTÖRLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

İlknur ÇAKIR DOLU,
Uzman Hemőire, Tűrkiye Halk Saėlıđı Kurumu,
Birinci Basamak Sağlık Hizmetleri BaŐkan
Yardımcılığı
ilknurcakirdolu@gmail.com

Elif DÖNMEZ TEMUCİN,
Öđretim Görevlisi, BahçeŐehir Ūniversitesi,
Saėlık Bilimleri Fakűltesi, Hemőirelik Bűlűmű
temucinelif@gmail.com

Hediye ARSLAN ÖZKAN,
Profesűr Doktor, Yeditepe Ūniversitesi,
Saėlık Bilimleri Fakűltesi, Hemőirelik Bűlűmű
hedarslan@gmail.com

GeliŐ Tarihi: 28.07.2016
Kabul Tarihi: 20.09.2016

ÖZ

Amaç: Saėlık hizmetlerinin geliŐiminde ve yenilikçi programların oluŐturulmasında, hemőirelerin bireysel giriŐimcilik düzeylerinin ve iliŐkili faktörlerin belirlenmesinin gerekli olduđu dűŐűnűlmektedir. Bu baėlamda bu çalıŐma, hemőirelik yüksekokulunda okuyan űđrencilerin giriŐimcilik düzeylerini ve iliŐkili faktörleri belirlemek amacıyla yapılmıŐtır. Yöntem: Tanımlayıcı olarak planlanan bu çalıŐma İstanbul'da bir vakıf űniversitesi hemőirelik yüksekokulunda okuyan 322 űđrenci ile yapılmıŐtır. ÇalıŐmada

veriler sosyo-demografik özellikleri değerlendiren anket formu ve Yılmaz ve Sünbül tarafından geliştirilen Üniversite Öğrencileri Girişimcilik Ölçeği kullanılarak elde edilmiştir. Bulgular: Öğrencilerin girişimcilik ortalama ölçek puanı $139.75 \pm 18,33$ olup yüksek girişimcilik düzeyine sahip oldukları belirlenmiştir. Herhangi bir kulüp üyesi olan öğrencilerin olmayanlara göre, mezun olduktan sonra lisansüstü eğitime devam etmek isteyenlerin istemeyenlere göre girişimcilik puanları istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Sonuç: Hemşirelik eğitim müfredatına girişimcilik dersinin eklenmesi ve bu derslerde girişimcilik ilkelerinden yararlanma konularına yer verilmesi sağlık problemlerinin çözümüne önemli derecede katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, Girişimcilik, Girişimcilik Özellikleri

ASSESSMENT OF THE ENTREPRENEURIAL CHARACTERISTICS AND SOME RELATED FACTORS OF NURSING STUDENTS

ABSTRACT

Aim: Entrepreneur characteristics of nurses individually and determination of the related factors to be considered as a essential for the improvement of the health service and innovative programs. The aim of this research is to determine that the characteristic of entrepreneurship and related factors of the nursing students. **Methods:** Totally 322 nursing students from one private university in Istanbul were surveyed using a survey that includes socio-demographic characteristics and Student Entrepreneurship Scale which is developed by Yılmaz and Sunbul, 2009. **Results:** The main score of the scale was 139 which means "high rate entrepreneurship". Students with club membership and students who were planning post-graduate education have higher score than others. **Conclusion:** Consequently adding the entrepreneurship courses to the nursing curriculum and learning principle of the entrepreneurship to the solution of health problems

is considered to be a significant contribute to improving health services.

Key words: Nursing, Entrepreneurship, Entrepreneurial Characteristics

Giriş

Girişimcilik kavramını tanımlamaya yönelik akademik çalışmalar 18. yy itibariyle başlamıştır. Ekonomistlerin yanı sıra birçok bilim dalı da bu kavramla ilgilenmiş ve “Neden bazı insanlar fırsatları görme ya da yaratma yeteneğine sahip iken diğerleri bu özelliklere sahip değildir?” sorusuna cevap aramaya çalışmışlardır (Yıldız ve Kapu, 2007:43-44). Girişimcilik kavramı köken olarak “entreprenre” terimine dayanmaktadır. İlk olarak 1755 yılında İrlandalı ekonomist Richard Cantillon tarafından “kar elde etmek amacıyla işi organize eden ve işin riskini üstlenen kişi” olarak girişimci tanımlaması yapılmıştır (Casson, 2002). Girişimcilik toplumda yenilikçi anlayışının gelişmesinde ve yerleşmesinde temel faktör olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda girişimciliği etkileyen unsurların belirlenerek girişimciliği teşvik edici tutum ve uygulamaların geliştirilmesi büyük önem arz etmektedir (Çetinkaya Bozkurt vd., 2012: 230).

İçinde bulunduğumuz çağın gereği olarak hatasız, birey için mali olarak karşılanabilir, ihtiyaç temelli ve hasta merkezli kaliteli sağlık bakım hizmetlerinin sunumu farklı disiplinlerin bir arada çalışmasının gerekliliğini de

beraberinde getirmiştir (Wilson et al., 2012). Günümüzde birçok sağlık sorunu çok boyutlu düşünme, multidisipliner çalışma ve yeni problem çözme yöntemlerinin üretilmesini gerektirmektedir. Bu amaçla girişimcilik ilkeleri sağlık problemlerinin çözümüne yönelik fikir geliştirme ve yeni fikirlerin entegrasyonu ile sağlığı geliştirme ve hastalıkların önlenmesi çalışmalarında sıklıkla kullanılmaya başlanmıştır (Boore & Porter, 2011:184-191; Greenwood, 2013; Salminen et.al., 2014:1-2).

Sağlık hizmet sunumu içerisindeki multidisipliner yapıda hastaların ve sağlıklı bireylerin en sık ve uzun süreli iletişim kurduğu sağlık çalışanı hemşirelerdir (Wilson et al., 2012). Hemşirelik girişimciliği derin bir geçmişe sahiptir. Gelişmiş ülkelere II. Dünya Savaşı öncesinde bağımsız çalışan hemşirelerin verdiği hizmetler, özellikle halk sağlığı hemşireliği hizmetleri toplum tarafından oldukça yaygın olarak biliniyordu. Ancak II. Dünya Savaşı sonrasında sosyal ve ekonomik değişimlerle birlikte birçok girişimcilik gibi mali etkin yaklaşımlar, otorite ile ilgili toplumun algısındaki değişim, temel eğitimin yükselmesi ve mezuniyet sonrası eğitimlere ulaşımın kolaylaşması, sağlık sorunları dahil toplumun değişen talepleri ve farkındalığındaki artış, toplumun sağlık ihtiyaçlarındaki değişim, hemşirelikte işsizlik oranındaki artış, sağlığı geliştirme, hastalıkların ve sakatlıkların önlenmesi, rehabilitasyon ve destek hizmetlerine önem verilmesi, hemşirelik bilimindeki önemli ilerleme, sosyoekonomik

faktörlerdeki değişimlerle beraber dünya genelinde hemşirelik girişimciliği kavramı tekrar gündeme gelmeye başlamıştır (ICN, 2004). Bu çerçevede hemşireler bağımsız hizmet alanlarını genişletmek amacıyla mesleki memnuniyetlerini ve kişisel doyum düzeylerini artırmak üzere geleneksel hak ve rollerini yeniden sorgulamaya başlamışlardır. Bu süreçte hemşirelerin uygulama alanlarında, mesleki beklentilerinde ve sağlık sisteminde yer alan boşlukları doldurma ihtiyacı doğrultusunda hemşirelik girişimciliği yeniden gündeme gelmeye başlamış ve “girişimcilik” kavramı hemşirelik rollerinden biri olarak literatüre girmiştir (ICN, 2004:4,8, Salminen et.al., 2014:2; Wilson et al., 2012; Arslan ve Konuk Şener, 2012:144). Uluslararası Hemşireler Örgütü (ICN) girişimciyi; ‘İşin bütün sorumluluğunu alarak kişisel yetenek, beceri ve enerjisiyi kullanan ve keşif için emsalsiz fırsatlar yaratma riskini üstlenen, aynı zamanda stratejik planlama süreçlerini, bu fırsatları pazarlanabilir hizmet veya ürünlere transfer etmek amacıyla kullanan kişi’ olarak tanımlamaktadır (ICN, 2004: 4). Günümüzde hemşirelik girişimciliğinin önündeki sermaye sınırlılıkları, işletme deneyimsizliği, mesleki profesyonel destek yetersizliği, diğer sağlık çalışanlarının tutumu ve yasal engellerin yanı sıra hızla gelişen tıbbi ve teknolojik gelişmeler yenilikçiliği zorunlu kılmakta ve hemşirelik girişimciliği için de bir fırsat ortamı oluşturmaktadır (Arslan&Konuk Şener, 2012:144-145).

Ekonomik büyüme ve kalkınmada önemli bir değişken olan girişimcilik yenilik ve yaratıcılığın önemli bir kaynağıdır (Yelkikalan ve ark. 2010:52). Geleneksel hemşirelik tutumlarından farklı olarak çağdaş ve profesyonel hemşirelik tutum ve davranışları arasında da girişimcilik önemli bir yere sahiptir (Arslan Özkan H, 2014: 46-55). Hızla değişen koşullara uyum sağlayabilen, ekonomik büyümeye katkı sağlayabilecek yenilikçi ve yaratıcı girişimcilerin yetiştirilmesi girişimciliğin gelişiminde oldukça önemlidir. Bu bağlamda ülkemizde sağlık insan gücü yetiştiren birçok yükseköğretim kurumlarında da öğrencilerin girişimcilik düzeylerinin artırılmasına yönelik çalışmalar başlatılmıştır (Yelkikalan ve ark. 2010:52, İbicioğlu ve ark. 2010:53-74). Hemşirelik lisans ve lisansüstü müfredatlarında yer almaya başlayan girişimcilik dersleri ile girişimcilik yeteneği yüksek hemşireler yetiştirilmesi hedeflenmektedir (Boore & Porter, 2011:184-191). Hemşirelik girişimciliğini etkileyen faktörler, önündeki engeller, sağlık kurumları dışında çalışan hemşire girişimcilerin çalışmalarının değerlendirilmesi, hemşire girişimciliğinin hastanın ihtiyaçlarının belirlenmesinde ve bu ihtiyaçların karşılanmasındaki olumlu etkileri gibi birçok açıdan hemşirelik girişimciliği üzerine çalışmalar mevcut olmasının dışında yapılan literatür taramasında hemşire öğrencilerin girişimcilik özelliklerinin belirlenmesine yönelik herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır (Bemis, 2008:21-22; Austin et.al, 2006: 1540-9, Dayhoff & Moore, 2005: 6-

8; Wilson et.all., 2003: 236-245). Bu konudaki eksikliği desteklemek ve hemşirelikte girişimcilik kavramının irdelenmesine katkı sağlaması amacıyla bu çalışma, hemşirelik yüksekokulunda okuyan öğrencilerin girişimcilik düzeylerini ve etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yapılmıştır.

1.GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Tipi

Tanımlayıcı-kesitsel tipte tasarlanan bu çalışma Mart- Mayıs 2014 tarihleri arasında İstanbul ilinde bir vakıf üniversitesi hemşirelik yüksekokulunda gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Çalışma evrenini 2013-2014 akademik yılında hemşirelik yüksekokuluna kayıtlı 550 hemşirelik öğrencisi oluşturmuş ve örneklem seçimi yapılmamıştır. Çalışma sonunda 322 (%59) öğrenciye ulaşılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanması amacıyla literatür taraması sonucunda araştırmacılar tarafından geliştirilen demografik ve girişimciliğe ilişkin özellikleri içeren ve uzman görüşü alınarak hazırlanan anket formu ile Yılmaz ve Sünbül tarafından geliştirilen “Üniversite Öğrencileri Girişimcilik Ölçeği” yazarlardan izin alınarak kullanılmıştır. Ölçeğin Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı 0,90'dır. Ölçeğin bu

çalışmadaki Cronbach alpha değeri 0.94 olarak belirlenmiştir. Toplamda 36 maddeden oluşan ölçek Hiçbir zaman (1), Nadiren (2), Bazen (3), Sık sık (4) ve Çok sık (5) olarak değerlendirilen 5’li likert tipindedir. Ölçek toplam puanı 36-64 puan arası olanlar “Çok düşük girişimcilik”, 65-92 puan arası olanlar “Düşük girişimcilik”, 93-123 puan arası olanlar “Orta düzeyde girişimcilik”, 124-151 puan arası olanlar “Yüksek girişimcilik” ve 152-180 puan arası olanlar “Çok yüksek girişimcilik” düzeyine sahip olarak değerlendirilirler. Ölçek toplam puanının artması girişimcilik düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir (Yılmaz ve Sünbül, 2009:198-200).

Verilerin Toplanması

Araştırma verileri toplamak amacıyla araştırmacılar <http://anketform.com/tr/> adresinde elektronik anket formu oluşturmuş, öğrencilerin e- mail adreslerine göndermiş ve isteyen öğrenciler soruları cevaplandırmıştır.

Araştırmanın Etik Yönü

Çalışmaya katılımda gönüllük esas alınmış ve çalışma yapılabilmesi için Hemşirelik Yüksekokulu Müdürlüğünden Kurum izni alınmıştır.

Veri Analizi

Veriler SPSS 15.0 paket programında kodlanmış ve veri analizleri için yüzdelikler, varyans, Kruskal Wallis ile Mann-Whitney U analizleri yapılmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırmanın sonuçları çalışma yapılan özel vakıf üniversitesinin hemşirelik öğrencileri için geçerlidir ve tüm üniversite öğrencileri için genellenemez. Ancak bunun yanı sıra ülkemizde hemşirelik öğrencilerinin girişimcilik özelliklerinin belirleyen ilk çalışmadır. Girişimcilik özellikleriyle ilgili faktörler literatür taraması ve uzman görüşü alınarak belirlenmiştir. Çalışmanın tanımlayıcı-kesitsel tipte olması sebebiyle bu faktörlerle girişimcilik özellikleri arasında neden-sonuç ilişkisi tanımlanamaz.

2.BULGULAR:

Araştırmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin demografik özelliklerine dair veriler Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1. Hemşirelik Öğrencilerinin Sosyo-Demografik Özellikleri

Sosyo- demografik Özellikler	Sayı	%
Cinsiyet		
Kadın	287	89,1
Erkek	35	10,9
Sınıf		
1. sınıf	110	34,2
2. sınıf	92	28,6
3. sınıf	78	24,2
4. sınıf	42	13,0
Aile Yapısı		
Çekirdek Aile	282	87,6
Geniş Aile	40	12,4
Doğum Yeri		

Akdeniz	13	4,0
Ege	20	6,2
Karadeniz	41	12,7
İç Anadolu	11	3,4
Doğu Anadolu	10	3,1
Güneydoğu Anadolu	13	4,0
Marmara	214	66,5
Hayatının En Uzun Bölümünü Geçirdiği Yer		
İl	229	71,1
İlçe	80	24,8
Kasaba	4	1,2
Köy	9	2,8
Yaş Grubu		
18- 22	255	79,2
23- 27	63	19,6
28 yaş ve üzeri	4	1,2
Mezuniyet Sonrası Kariyer Planı		
Klinik hemşiresi olmak	124	38,5
Eğitimci olmak	113	35,1
Yönetici olmak	71	22,0
Diğer	14	4,3
Aile Gelir Durumu*		
963 TL ve altı	18	6,9
964- 1999 TL	46	17,6
2000-3999 TL	153	58,4
4000 TL ve üzeri	45	17,2
Toplam	322	100,0

*Aile gelir durumu 262 katılımcı üzerinde değerlendirilmiştir.

Çalışmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin %89.1'i kadın, %34.2'si 1. Sınıf ve %13.0'ü 4. Sınıf öğrencisidir.

Çoğunluğu çekirdek aile yapısına sahip (%87.6) ailelerden gelen öğrencilerin %79.2'si 18-22 yaş aralığındadır. Büyük oranda Marmara bölgesinde (%66.5) doğmuş olan öğrencilerin %71.1'i il merkezinde büyümüşdür (Tablo 1). Tabloda görünmemekle birlikte öğrencilerin mezuniyet sonrası kariyer hedefleri incelendiğinde %40.7'sinin "kamu", %18.0'inin "özel sektör" ve yalnızca %3.4'ünün kendi işini kurmayı amaçladığı ve bununla birlikte %84,2'sinin işsiz kalmayacağına inandığı görülmüştür. Tablo 1'de yer aldığı üzere öğrencilerin %38.5'inin "klinik hemşiresi", %35.1'inin "eğitimci", %22.0'sinin "yönetici" olarak çalışma isteği kariyer hedefleri arasındadır.

Yine tabloda yer almamakla beraber öğrencilerin %82.9'u bir ile üç kardeşe sahip ve %57.8'i düz lise mezunudur. Öğrencilerin anne ve baba meslekleri sorgulandığında annelerinin %69.5'inin çalışmadığı, %11.8'inin özel sektörde çalıştığı, %10.2'sinin emekli olduğu, babalarının ise %29.8'inin emekli, %25.8'inin özel sektörde çalıştığı ve %20.8'inin kendine ait iş yeri olduğu görülmüştür. Yine çalışmaya katılan öğrencilerin annelerinin %51.6'sının ilköğretim, %43.2'si lise ve üzeri, babalarının %34.8'inin ilköğretim ve %62.1'inin lise veya üzeri eğitim düzeyine sahip olduğu saptanmıştır. Bununla birlikte çalışmaya katılan öğrencilerin çoğunluğu girişimcilikle (%95.7) ilgili herhangi bir ders almamış veya herhangi bir kursa

katılmamış ve yalnızca %14.9'unun kulüp üyeliği mevcuttur.

Tablo 2. Hemşirelik Öğrencilerinin Genel Girişimcilik Eğilimi

	Sayı	Toplam Puan Ortalaması	Varyans	Minimum	Maximum
Genel Girişimcilik Eğilimi	322	139.75 ± 18,33	336,11	92,00	180,00

Hemşirelik öğrencilerinin “Üniversite Öğrencileri Girişimcilik Ölçeği” puan ortalaması 139.75 ± 18,33 olup “yüksek girişimcilik” düzeyine sahip oldukları belirlenmiştir (Tablo 2).

Tablo 3. Hemşirelik Öğrencilerinin Girişimcilik Düzeylerine Göre Dağılımı

Girişimcilik Düzeyi	Sayı	Yüzde
Düşük girişimcilik	1	0,31
Orta düzeyde girişimcilik	61	18,94
Yüksek girişimcilik	180	55,90
Çok yüksek girişimcilik	80	24,84
Toplam	322	100,00

Çalışmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin %55.9'u yüksek girişimcilik, %24.8'i çok yüksek girişimcilik ve %18.9'u orta düzeyde girişimcilik düzeyine sahip oldukları belirlenmiştir (Tablo 3).

Tablo 4. Öğrencilerin Bazı Değişkenlere Göre Girişimcilik Eğilimleri

Değişkenler	n	Ortalama Puan	U	z	p
Kulüp Üyeliği Olma Durumu					
Var	48	217,49	3888,500	-4,51798	0,000
Yok	274	151,69			
Öğrencilik Döneminde Çalışma Durumu					
Evet	136	174,51	10879,000	-2,144	0,030
Hayır	186	151,99			
Mezuniyet Sonrası Eğitime Devam Etme Kararı					
Evet	227	172,96	13,932	2	0,001
Hayır	23	108,7			
Kararsızım	72	142,23			

Çalışmaya katılan hemşirelik öğrencilerinden kulüp üyeliği olanların aldıkları puanlar olmayanlara göre daha yüksektir ve bu fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($z=-4.51798$, $p=.000$, $r=-.25178$). Yine, yaşamının herhangi bir döneminde çalışan öğrencilerin aldıkları puanlar, çalışmayanlara göre daha yüksektir ve fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($z=-2.144$, $p=.030$, $r=-.11948$) (Tablo 4).

Hemşirelik öğrencilerinin mezuniyet sonrası eğitime devam etme kararına göre girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir fark vardır ($H=13.932$, $SD=2$, $p=.001$). Tabloda görünmemekle beraber mezuniyet sonrası eğitime devam etmek isteyen öğrencilerin istemeyenlere ($z=-3.133$, $p=.002$, $r=-.19814$) ve kararsız olanlara göre daha yüksek girişimcilik özelliklerine sahiptir ($z=-2.452$, $p=.014$, $r=-.09023$). Ancak mezuniyet sonrası eğitime devam etmek istemeyen öğrenciler ile kararsız olan öğrencilerin aldıkları puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur ($p=.081$) (Tablo 4).

Öğrencilerin cinsiyet, sınıf, aile yapısı, ailedeki çocuk sayısı, doğum sırası, doğum yeri, büyüme çağında yaşanan yer, mezun olunan lise türü, yaş grubu, yabancı dil, bilgisayar bilme durumu, mezuniyet sonrası çalışılmak istenilen pozisyon, girişimcilik dersi alma durumu, ailenin aylık geliri, anne ve babanın mesleği ve eğitim durumlarına göre öğrencilerin aldıkları puanlar arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır ($p > .05$).

3. TARTIŞMA

Özellikle son yıllarda girişimcilik kavramı üzerinde önemle durulması, girişimciliğin akademik düzeyde titizlikle ele alınması gereken bir konu olarak görülmesine yol açmıştır (Yıldız ve Kapu 2007: 43). Toplumda yenilikçi anlayışın gelişmesinde ve yerleşmesinde temel faktör olarak değerlendirilen girişimciliği etkileyen unsurların belirlenerek, girişimciliği teşvik edici tutum ve uygulamaların geliştirilmesi, sağlık hizmeti sunumu kalitesi açısından oldukça önemlidir (Çetinkaya ve ark. 2012: 230, 233-234). Bu nedenle hemşirelik bölümünde okuyan ve girişimciliğe eğilimli olan öğrenciler girişimcilik faaliyetlerine teşvik edilmez. Bu kapsamda farklı alanlarda bulunan üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini belirlemek amacıyla yapılan çalışmalar incelendiğinde, okudukları bölüm fark etmeksizin girişimcilik düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür (Akçakanat vd., 2014:144; Çalışkan Maya vd., 2012:34; Gemlik ve Kıracı, 2013:167; Pan ve Akay, 2015:130; Uluyol, 2013:359; Yıldız ve Kapu 2007:50; Yılmaz ve Sünbül, 2012: 200). Ülkemizde girişimcilik ve girişimcilik eğilimi üzerine yapılan çok sayıda çalışma bulunmasına rağmen sağlık alanında girişimcilikle ilgili yapılan çalışmalar oldukça sınırlıdır (Eser & Yıldız, 2015: 91-117). Hemşirelik yüksek okulunda okuyan öğrencilerin girişimcilik düzeylerini ve bunu etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yapılan bu çalışma sonucunda da literatürle uyumlu olarak öğrencilerin girişimcilik düzeyi yüksek bulunmuştur.

Çalışmamızda öğrencilerin kariyer hedeflerinin girişimcilik eğilimleri üzerine etkisi incelenmiş ve akademik alana yönelmek isteyen öğrencilerin istemeyen veya

kararsız olanlara göre daha yüksek girişimcilik eğilimine sahip oldukları belirlenmiştir. Öğrencilerin mezuniyet sonrası kariyer hedefleri girişimcilik eğilimlerini etkileyen özelliklerden biridir (Akçakanat ve ark. 2014:145; Türkmen ve İşbilir 2014:22). Akademik kariyer edinmenin gerekliliklerinden olan eleştirel düşünme, bilimsel araştırma yaparak bilgi üretme, değerlendirme ve yorumlama, bilimsel olayları geniş ve derin bir bakış açısı ile irdeleyerek yorum yapma ve yeni sentezlere ulaşmak için gerekli adımları belirleme, analiz- sentez vb. yeteneklerin iyi bir girişimci olmak için de gerekli olması sebebiyle bu grupta girişimcilik eğiliminin yüksek olduğu düşünülmektedir.

Ancak, mezuniyet sonrası çalışılmak istenilen pozisyon ile girişimcilik eğilimi arasında herhangi bir ilişki saptanmamıştır. Akçakanat ve ark. (2014:145) yaptığı çalışmada mezuniyet sonrası özel sektörde çalışmak veya akademik alana yönelmek isteyen öğrencilerin girişimcilik eğilimleri kamuda çalışmak isteyenlere göre daha yüksektir. Yine, Türkmen ve İşbilir'in (2014:22) yaptığı çalışmada da benzer şekilde özel sektörde çalışmak isteyen öğrencilerin kamuda çalışmak isteyenlere göre girişimcilik eğilimleri daha yüksek bulunmuştur. Mezuniyet sonrası kendi işini kurmak isteyen ile ücretli çalışmak isteyen öğrencilerin girişimcilik eğilimlerini inceleyen Gemlik ve Kıracı'nın (2013:167) çalışmasına göre ise öğrencilerin girişimcilik eğilimleri ile kendi işini kurmak veya ücretli çalışmayı hedeflemeleri arasında herhangi bir ilişki saptanmamıştır.

Yaptığımız bu çalışmada eğitim sürecinin herhangi bir döneminde çalışan öğrencilerin girişimcilik eğilimleri literatürle uyumlu olarak çalışmayanlara göre daha yüksek bulunmuştur (Akçakanat vd., 2014:146; Türkmen ve İşbilir, 2014:21; Yıldız ve Kapu 2007:54).. Ayrıca çalışmamızda öğrencilerin kulüp üyelikleri sorgulanmış ve herhangi bir kulüp üyesi olan öğrencilerin girişimcilik eğilimleri olmayanlara göre daha yüksek bulunmuştur. Girişimcilik eğiliminin yüksek olmasında kişinin karakteri, geçmiş girişimcilik deneyimleri ve herhangi bir gruptaki liderlik deneyimleri önemlidir (Fafaliou 2012:303). Öğrencilik döneminde çalışan öğrenciler iş yaşantısının olası

problemleriyle karşılaşabileceği ve bu güçlüklerle baş etme yeteneklerinin gelişmiş olabileceği nedeniyle girişimcilik eğilimlerinin çalışmayanlara göre daha yüksek olduğu düşünülmektedir. Yine, herhangi bir kulüp üyesi olan öğrencilerin de düşüncelerinin rahatlıkla ifade edebilecekleri veya lider olarak rol alabilecekleri bir ortamın varlığı girişimcilik eğilimlerini daha yüksek olmasının sebebi olarak gösterilebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine göre girişimcilik durumları karşılaştırıldığında kadın ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p < 0,05$). Çalışma sonuçlarına benzer olarak literatürde cinsiyetler arasında anlamlı fark bulunmayan çalışmalar olmakla birlikte bazı çalışma sonuçlarına göre erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha yenilikçi, dışa dönük ve daha yüksek düzeyde girişimci özelliğe sahip oldukları görülmüştür (Akçakanat vd., 2014:147; Gemlik ve Kıracı, 2013:167; Yılmaz ve Sünbül, 2009:200; Türkmen ve İşbilir, 2014:21; Örcü vd., 2007:33; Kılıç vd., 2012:431; Solmaz vd., 2014:49).

Çalışmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğu girişimcilikle ilgili herhangi bir ders almamalarına karşın yüksek girişimcilik profiline sahip oldukları görülmüş aynı zamanda girişimcilik eğitimi alan ve almayan öğrenciler arasında girişimcilik düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Literatürde girişimcilik eğitimi alan öğrencilerin daha yüksek girişimcilik profiline sahip olduğu bilinmekle birlikte (Türkmen ve İşbilir, 2014: 18-28; Patır ve Karahan, 2010: 27-44), çalışmamızdakine benzer bir sonuca da ulaşılmıştır (Erbatu, 2008).

Girişimcilik öğrenilebilir bir disiplindir ve girişimcilik eğitimi girişimcilik beceri, nitelik ve davranışlarını geliştirmeye katkı sağlar (Uluköy vd., 2013:85). Bu nedenle girişimcilik eğitimlerinin üniversite müfredat programlarına eklenmesi, girişimcilik eğitim ve sertifika programlarının yaygınlaştırılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir. Bu alanda ülkemizde bazı üniversitelerde yüksek lisans programlarının başlatıldığı ve sayısının giderek arttığı bilinmektedir.

Yaptığımız bu çalışmada literatürle uyumlu olarak öğrencilerin okudukları sınıf, annenin mesleği, mezun olunan lise türü ile girişimcilik eğilimleri arasında herhangi bir fark bulunmamıştır (Gemlik ve Kıracı, 2013:167; Pan ve Akay, 2015:132). Ancak, Türkmen ve İşbilir'in 2014 yılında spor yöneticiliği öğrencilerinde yaptığı çalışma sonucuna göre üst sınıfta okuyan öğrencilerin alt sınıfta okuyanlara göre ve anneleri özel sektörde çalışanların, diğer sektörde çalışanlar veya hiç çalışmayanlara göre girişimcilik eğilimleri daha yüksektir. Aynı çalışmada öğrencilerin büyüme döneminde yaşadıkları yere göre girişimcilik eğilimleri incelendiğinde büyükşehirde yaşayan öğrencilerin girişimcilik eğilimleri köy veya ilçede yaşayanlara göre daha yüksek bulunmuştur. Ancak bizim çalışmamızda Akçakanat ve ark. (2014:149) çalışmasıyla uyumlu olarak herhangi bir fark görülmemiştir.

Aile toplam geliri açısından literatür incelendiğinde yüksek gelir düzeyine sahip öğrencilerin girişimcilik düzeylerinin daha yüksek olduğu bulunmasına rağmen bu çalışmada herhangi bir fark saptanmamıştır. Pan ve Akay'ın 2015 yılında yaptığı çalışmaya göre 2500 ve üzeri gelir düzeyindeki aileye sahip öğrencilerin daha düşük olanlara göre, Türkmen ve İşbilir'in 2014 yılında yaptıkları çalışmaya göre de 2001- 3000 arası gelir düzeyindeki aileye sahip olanların, 1001- 2000 arasında olanlara göre girişimcilik eğilimleri daha yüksektir. Girişimci özelliğe sahip bireyler genellikle kendi sermayelerine güvenmekte ve aile gelir seviyesi düşük olan gençler daha çok sürekli güvence arama içgüdüleriyle hareket ederek sabit ve düzenli bir işte, genellikle de kamu sektöründe çalışmayı tercih etmektedirler. (Akçakanat vd., 2014:146; Arslan, 2002:6; Pan ve Akay, 2015:134; Türkmen ve İşbilir, 2014:22).

4.SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmaya katılan öğrencilerin girişimcilik düzeyleri yüksek bulunmakla birlikte birçoğunun girişimcilik üzerine eğitim almamış olması bu alanda gereksinim olduğunu düşündürmektedir. Girişimcilik öğrenilebilir bir disiplindir. Hemşirelik müfredatında girişimcilik prensiplerinin sağlık problemlerinin çözümünde kullanımı açısından bu derse

yer verilmesi, yenilikçi ve yaratıcı hemşire girişimcilerin yetiştirilmesinin yanı sıra sağlık problemlerinin erken dönemde fark edilmesi ve etkin bakım yaklaşımlarının uygulanmasına da olanak sağlayacaktır. Aynı zamanda bu dersin hemşirelik öğrencilerinin mesleki yaşantılarında değişim ajanı ve disiplinler arası sağlık hizmeti sunumunda katalizör olma yeteneklerini geliştireceği ve gelişen sağlık problemlerinin çözümüne önemli ölçüde katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

YAZAR NOTU

Bu çalışma, 1. Ulusal Halk Sağlığı Hemşireliği Kongresi, 17- 20 Haziran 2015, İzmir’de poster bildiri olarak sunulmuş ve 6th World Nursing and Healthcare Conference, 15- 17 Ağustos 2016, Londra’da sözel bildiri olarak kabul almıştır.

KAYNAKÇA:

- Akçakanat, T., Mücevher, M.H. & Çarıkçı, İ.H. (2014). Sözel, sayısal, eşit ağırlık bölümlerinde okuyan üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin bazı demografik değişkenler açısından incelenmesi: SDÜ örneği. *AKÜ İİBF Dergisi*, 16(2), 137-154.
- Arslan, H. & Konuk Şener, D. (2012). Hemşirelikte yeni ve önemli bir kavram: Girişimcilik. *İ.Ü.FN Hemşirelik Dergisi*, 20(2), 140-145.
- Arslan, K. (2002). Üniversiteli gençlerde mesleki tercihler ve girişimcilik eğilimleri. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 6, 1-11.
- Arslan Özkan, H. (2014). *Hemşirelikte bilim, felsefe ve bakımın temelleri*. İstanbul: Akademi Basın Yayıncılık.

- Austin, L., Luker, K. & Roland, M. (2006). Clinical nurse specialists as entrepreneurs: constrained or liberated. *J Clin Nurs.*, 15(12), 1540-9.
- Bemis, PA (2008). Obstacles to nurse entrepreneurship. *RN*, 71(12), 21-22.
- Boore, J. & Porter, S. (2011). Education for entrepreneurship in nursing. *Nurse Edc Today*. 31(2), 184-191.
- Casson, M. (2002). The concise encyclopedia of economics. Library Economics Liberty, <http://www.econlib.org/library/Enc1/Entrepreneurs-hip.html>, Accessed Date: 27.05.2015
- Çalışkan Maya, İ., Uzman E. & Işık, H. (2012). Meslek yüksekokulu öğrencilerinin girişimcilik düzeylerinin farklı kaynaklardan aldıkları sosyal desteğin yordanması. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 7(1), 23-48.
- Çetinkaya Bozkurt, Ö., Kalkan, A., Koyuncu, O. & Alparslan, A.M. (2012). Türkiye'de girişimciliğin gelişimi: girişimciler üzerine nitel bir araştırma. *Journal of Süleyman Demirel University Institute of Social Sciences*, 1(15), 229-247.
- Dayhoff, NE., Moore, PS. (2005). CNS Entrepreneurs: innovators in patient care. *Nurse Practitioner*, 6-8

- Erbatu, G. (2008). Kültürel boyutları içerisinde girişimcilik eğilimi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Eser, G., & Yıldız, M. L. (2015). Türkiye'de Girişimcilik Araştırmalarının Odağı Nedir?-Yazın Üzerine Bir İnceleme-. *Journal of Marmara University Social Sciences Institute/Öneri*, 11(43), 91-117.
- Fafaliou, I (2012) . Students' propensity to entrepreneurship: an exploratory study from Greece Int. *J. Innovation and Regional Development*, 4(3/4), 293-313.
- Gemlik, N. & Kırac, R. (2013). Sağlık yönetimi öğrencilerinin girişimcilik özellikleri üzerine bir araştırma. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3(1), 163-170.
- Greenwood, M. (2013). Health innovation at Yale. Yale School of Public Health. <http://publichealth.yale.edu/news/archive/article.aspx?id=6179>, Accessed Date: 08.07.2015
- ICN. (2004). Guidelines on the nurse entre/intrapreneur providing nursing service. International Council of Nurses, 4-8
<http://www.ipnig.ca/education/Guidelines-Nurse-Entre-ICN.pdf>, Accessed Date: 14.05.2015

- İbicioğlu, H., Taş, S. & Özmen, İ. (2010). Üniversite eğitiminin girişimcilik düşüncesinin değişimine etkisi: Üniversite öğrencileri üzerine bir uygulama. *Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 2(1), 53-74.
- Kılıç, R., Keklik, B. & Çalış, N. (2012). Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri üzerine bir araştırma: Bandırma İİBF işletme bölümü örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 17(2), 423-435.
- Örücü, E., Kılıç, R. & Yılmaz, Ö. (2007). Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinde ailesel faktörlerin etkisi üzerine bir uygulama. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 2(2), 27-47.
- Pan, V.L. & Akay, C. (2015). Eğitim fakültesi öğrencilerinin girişimcilik düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *NWSA- Education Science*, 10(2), 125-138.
- Patır, S. & Karahan, M., (2010). Girişimcilik eğitimi ve üniversite öğrencilerinin girişimcilik profillerinin belirlenmesine yönelik bir alan araştırması. *Business and Economics Research Journal*, 1(2), 27-44.
- Salminen L., Lindberg, E., Gustafsson, M-L., Heinonen, J. & Leino-Kilpi, H. (2014). *Entrepreneurship education in health care education* (Volume 1- 8). Hindawi Publishing Corporation Education Research International.

- Solmaz, SA., Aksoy, Ö., Şengül, S. & Sarıışık, M. (2014). Üniversite öğrencilerinin girişimci kişilik özelliklerinin belirlenmesi: Turizm lisans ve ön lisans öğrencileri üzerine bir alan araştırması. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16(26), 41-55.
- Türkmen, M. & İşbilir, U. (2014). Sosyo-demografik özelliklerin üniversite öğrencilerinin üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin sosyo-demografik özellikler açısından incelenmesi. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9(2), 18-28.
- Uluköy, M., Demireli, C. & Kahya, V. (2013). Kosgeb girişimcilik kursuna katılan katılımcıların girişimcilik profiline yönelik bir alan araştırması. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 8(2), 79-96.
- Uluyol, O. (2013). Öğrencilerin girişimcilik özelliklerinin belirlenmesi: Gölbaşı meslek yüksekokulu. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(15), 349-372.
- Wilson, A., Averis, A. & Walsh K. (2003). The influences on and experiences of becoming nurse entrepreneurs: a Delphi study. *International Journal of Nursing Practice*, 9(4), 236-245.
- Wilson, A., Whitaker, N. & Whitford, D. (2012). Rising to the challenge of health care reform with

entrepreneurial and intrapreneurial nursing initiatives. The Online Journal of Issues in Nursing, 17(2), 1.
<http://nursingworld.org/MainMenuCategories/ANAMarketplace/ANAPeriodicals/OJIN/TableofContents/Vol-17-2012/No2-May-2012/Rising-to-the-Challenge-of-Reform.html>, Accessed Date: 08.07.2015

- Yelkikalan, N., Akatay, A., Yıldırım, HM., Karadeniz, Y., Köse, C. & Koncagül, Ö. (2010). Dünya ve Türkiye üniversitelerinde girişimcilik eğitimi: karşılaştırmalı bir analiz. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 12(19), 51-59.
- Yıldız, S. & Kapu, H. (2012). Üniversite öğrencilerinin bireysel değerleri ile girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişki: Kafkas Üniversitesinde bir araştırma. *KAÜ-İİBF Dergisi*, 3(3), 39-66.
- Yılmaz, E. & Sünbül, AM. (2009). Üniversite öğrencilerine yönelik girişimcilik ölçeğinin geliştirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(1), 195-203.